

CHIASMUS

Ondřej Mužík

Úvod

2

- Podle tvaru řeckého písmena χ [chí]
- Typické schéma AB:B'A'
- Kombinace *paralelizmu a inverze*
- Paralelizmus dvou celků:
 - opačný slovosled
nebo
 - opačný sled témat

Paralelizmus

3

- *Opakování podobných gramatických konstrukcí*
- *Může být tematický nebo gramatický*
- *Příklad gramatického paralelizmu:*

*„Došel jsem na konec cesty s tou,
kterou jsem miloval*

*Došel jsem až na kraj světa s tou,
kterou jsem miloval“*

Traband - Konec

Proč Chiasmus?

4

- Zápis dvou celků pod sebe – X

„Myslím, tedy jsem

X

jsem, tedy myslím“

- Proto *chiasmus* - X - χ [chí]

Jednoduchý chiasmus

5

- Prosté řazení slov do tvaru **A + B – B' + A'**

„Lenoch v mládí, v stáří žebrák.“

„Jak ty mě, tak já tobě.“

Složitější chiasmus

6

- Podobně lze řadit i větší celky
- Tímto stylem např. Tóra, Starý zákon
- Nejčastějším syntaktickým prostředkem Hérakleitovy řeči

*Zápas je všech otec, všech král
jedny předvádí jako bohy, jiné jako lidi
jedny činí otroky, jiné svobodnými.*

Tedy:

bohové lidi

X

otroci svobodní

Ukázky

7

□ K. J. Erben: Kytice (Poklad)

...

*Běží žena, dolů běží,
Pospíchá do chrámu páně*

...

*rychle kroky zpět obrací,
Stane zase, zas se vrací*

...

Ukázky

8

- K. J. Erben: Kytice (Svatební košile)

...

*Vrať mi milého z ciziny,
Květ blaha mého jediný;
milého z ciziny mi vrať –
aneb život můj náhle zkrat'*

...

Ukázky

9

□ Citáty Jana Wericha

*„Není-li tu ta, kterou mám rád,
tak mám rád tu, která tu je.“*

*„Neříkej, že nemůžeš, když nechceš!
Přijdou dnové, kdy budeš chtít a nebudeš moci.“*

Ukázky

10

- Lidové přísloví

„Čiň čertu dobře, peklem se ti odvděčí“

- Nejužší forma chiasmu:

A BA

Literatura

11

- Poetika / Josef Hrabák.. -- 2. vyd.. -- Praha : Československý spisovatel, 1977.. -- 361 s.
- Ottův slovník naučný, Dvanáctý díl, Ch - Sv. Jan.. -- V Praze : J. Otto, 1897.. -- 1072 s.
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Chiasmus>
- <http://www.fysis.cz/Herakleitos/Potapec/070prostredky.htm>
- <http://www.citaty.net/>

12

Děkuji...

...za pozornost